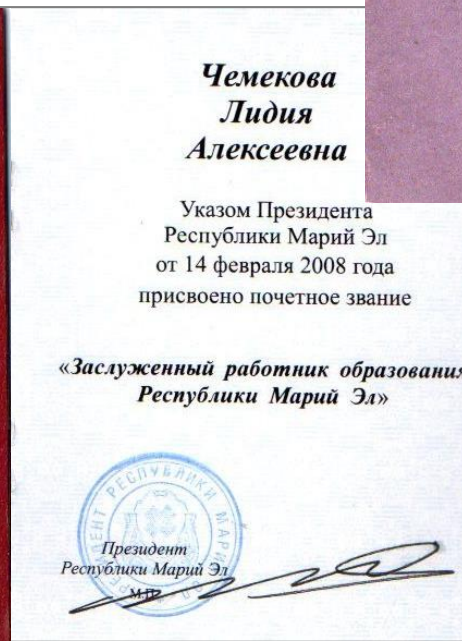
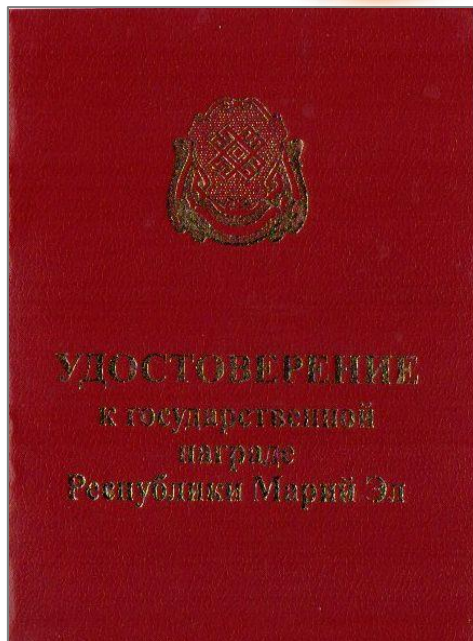

ЛИДИЯ АЛЕКСЕЕВНА ЧЕМЕКОВА – учитель марийского государственного языка, истории и культуры народов Марий Эл

- **Учитель-методист**
- **Творчески работающий педагог**
- **Эрудированный человек**
- **Заслуженный авторитет среди коллег**
- **Требовательный учитель**
- **Классный руководитель**
- **Руководитель кружковых занятий «Краеведение»**
- **Руководитель районного методического объединения учителей марийского государственного языка (более 15 лет)**
- **Обладает широким профессиональным кругозором**
- **Руководитель Совета ветеранов педагогического труда**
- **Особенность её работы - продуманная система активизации мыслительной деятельности школьников**

Лидия Алексеевна Чемякова

**Заслуженный работник образования
Республики Марий Эл (2008 г)**

**Отличник
народного просвещения
(1993 г)**

Педагогический стаж – 39 лет

О любимой учительнице пишут в газете

14 февраля 2014 года

«Сельская новь» 7 стр.

Шочмо йылме еш гыч тўгалеш, ШКОЛЫШТО ШУАРАЛТЕШ

21 февральыште тўна мучко шочмо йылмын кечыже палемдалтеш

Шочмо йылмын кугезына-влакын пӧлеклен кодмо ик эн кугу поянлык семын аклаш лиеш. Шке эртыме корныштыжо тудо мынар гынат вашталт толеш, у мут-влaк дене пайдаралтеш, але, мӧнгешла, шагал огыл мут калык кутырымо гыч йомеш. Шочмо йылмын кечыже вашеш У Торъял школ-интернатыште марий йылмын тунуыктышо Лидия Алексеевна Чемякова дене мутландарыше, йылмын кулешлыкше, тудын ончыкылыкшо нерген мутым вашталтышна, тургыжландарыше йодыш-влакымат тарваттышна.

Тиде школ районыштына ойыртегалтше, тыште тўрло районла гыч ўдыр-рвезе-влaк шинчымашым погат, сандене марий йылмын кугыжаныш йылме семын тунуыктыт. Марий йоча-влaк дене пырла йылмын руш, татар, грузин йоча-влaк ик семын тунемыт. Ариаште марий йылме уроклан кажне классыште кок шагат ойырталтеш.

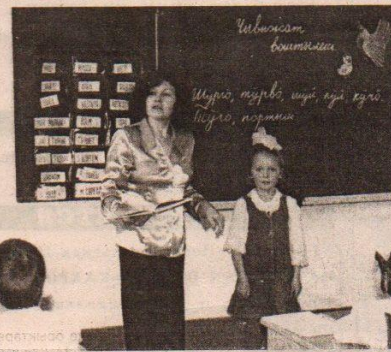
Уроклаште ме йоча-влaкым марла умылаш, мутланаш, возаш тунуыктена. Мо куандара, йоча-влaк шочмо йылмын тунемаш тореш огылты, урокшын кумылын коштыт, - палдара Лидия Алексеевна. - Кокымшо - кудымшо класслаште марий йылмын углакшым модыш йӧн дене тунемына, тангасымаш сынан урок-влaкым эртарена. Тидыже йоча-влaклан поснак келша. Эркин нуным нелырак пашаш ушена. Но сады-

гак кугыжаныш йылме семын тунемме годым шочмо йылмын келгын тунемаш йӧн уке. Йоча-влaк тўрлӧ улыт: кудыжо марий йылмын кумылын тунемеш, а колланже йылме нелын пуалтеш. Йоча-влaк марий калык культуыр предмет дене сай шинчымашым ончыктат, районысо олимпиадыште чўкыдын сөгышыш лектыт. Кум ий ончыч индешыме классыште тунемше Дмитрий Яшметов ИКН дене республикыште эртаралтше олимпиадыште нылышыме верыш лектын.

Марий калык культуыр, илыш-йўла нерген Лидия Алексеевнан эртарыме краеведений кружокыш-

то ултрак пален налаш йӧн уло. Тыште тыгак калык творчество дене пальме лийыт, школ-интернатын историйкым шылат, тудын выпускникше-влaк дене серыш гоч пеггыде кылым кучат, нунын дене вaшлиймашым эртарат, археологий, литературымат бӧрдыжеш огыт кодо. Кажне тунемме ийын Марий Элнан рўдолашкыже экскурсий дене лектын коштыт.

Школышто марий Тыште кечым, марий Талешке кечым, шочмо йылмын кечыжым палемдат, тўрлӧ конкурсым эртарат. Тунемше-влaк марий, руш поэзий дене шўман кушкыт, почеламутым

лудаш моткоч йӧратат. Авалан пӧлеклалтше почеламут конкурсышто индешыме классыште тунемше Эвелина Ибраева марла возымо почеламутыне денем икымше верым сеген налаш. У Торъял рўдо библиотекиште марий литературын классикше Сергей Чавайн, поэт-писатель Борис Даниловичын юбилейыштан пӧлеклалт-

ше мероприятий-влaк эртенят. Тыште школ-интернатын самырык краеведше-влaк да индешыме классыште тунемше ўдыр-рвезе-влaк поэзий лаштыкым вуденят.

Л.А. Чемякова У Торъял школ-интернатыште тунемше йоча-влaкым шочмо йылме деке 35 ий кумылан ден сога.

- Ончыкыс ийла дене тангастарымаште йоча-влaкым шочмо йылме деке мелын улмышт шижалтеш, - ойла тунуыктышо. - Мыйын шонымаште, тиде тўнг шотышто обществыште шочмо йылме деке отношеций вaшталтме дене кылдалтын. Икмыняр ий ончыч марий йылме деке йўштынырак онченят, тудын илышыште кулешлыкшым умылен огытыл гын, кызыт сўрет вaшталтын. Йоча-влaкым шочмо йылме деке пагалымашым шочыкташ, кумылыштым савыраш - мемнан папашана. Йоча-влaклан онгай гын, нуно ты сомылыш кумылын ушат. Шагал огыл ўдыр-рвезе-влaк шочмо йылме дене экзаменым ойырен налаш. Индешыме классыште тунемше 17 йоча гыч шымытынже марий йылме дене экзаменым кучаш шонымашым ончыктенят.

Л.А. Чемякова - Тошто Торъял кундемнын ўдыржӧ. Мутланымна годым шке тунуыктышышт-влaкым поро мут дене шарналтыш.

Лидия Алексеевна руш, марий, немчы йылме урок-влaкым поснак кумылын тунемын.

- Немчы йылме йот йылме семын онгай лийын, руш сылнымутан литература сымьстарен, марий йылме - шочмо йылме, садлан лишыл лийын. Тау мутым каласем тукым акам Таисия Васильевна Соболева-лан. Моткоч уста, мастер, кумылым налын

моштышо тунуыктышо ыле, марий йылме да литератур денем келге шинчымашым пуэн. Руш йылме денем тунуыктышо Анастасия Андреевна Соколова моткоч вяян тунуыктышо лийын, сылне сочинений-влaкым возаш тунуыктен, литератур деке кумылан ден. Кызыт тудо, Юмылан тау, ила. Немчы йылме денем самырык тунуыктышо

Инна Филиповна Уракова лийын. Тудо мемнан кок ий гына тунуыктен, весела кумылан, ушан, тале тунуыктышо йоча-влaкын кумылым налын моштен. Ме тудын экзаменеш куанен каена ыле.

Мый тунуыктышо лияш шоненат омыл, библиотекарь лияш ыдылалтынам, книга деке шўман лийынам, - палдара Лидия Алексеевна. - Библиотекашты ик ий пашамат ыштенам. Но илыш тыге савырен, Марий кугыжаныш пединститутыште тунемаш пуранам, ынде 35 ий йоча-влaклан марий йылмын тунуыктем.

Лидия Алексеевна - кўйыл категориян тунуыктышо, Калык просвещенийн отличничесе, Марий Эл Республикыме образованийн сулло тунуыктышыжо. Каласаш кулеш, урокым эртарыме дец посна тунуыктышо тўрлӧ сомылым шукта. Методический пашалан шагал огыл жапым ойырыман. Лидия Алексеевна латвий ий утла кугыжаныш марий йылмын тунуыктышо-влaкын районысо методический объединенийн вуйлатен.

- Пытартыш жапыште тиде пашам самырык-влaклан пӧлеклен кодаман, - шыргыжале Лидия Алексеевна.

Л.А. Чемякова икымше класслан паша тетрадийн ямдылен. Андрей Александрович Корчменкин «Первый май» колхозын падыме егже-влaк» кнгам ямдылымж годым Лидия Алексеевнам корректор семын полшаш йодын. Ты сомылышкат шке надыржым пыштен.

Марий йылмын ончыкылыкшо - тургыжландарыше йодыш, тидын нергенат мутым лўкна.

- Шочмо йылмын йӧратымаш, пагалымаш еш гыч тўгалеш. Ача-ава-влaк вaш-вaш теле огыл, йоча денат марла мутланат гын, тиде йоча шўмышты кодем. Мый тыге шонем: ме марла мутланаш тўгалына, йоча-влaкым шочмо йылме деке шўмагдена, нунын чоныш корным муына гын, марий йылмына илаш тўгалеш. Марий калыкын чотышт иземме, мутат уке, тургыжландарыде ок кодо. Но кызыт тўна мучко изи чотан калыкыкын иземийшт нерген ойлат. Мыланна тидлан чаракым ышташ тыршыман. Поснак тыште тунуыктышо, культура пашаан-влaкын надыррышт кугу лийшаш. Марий йылмын йӧратыше, пагалыше кажне айдеме тидын нерген шонынаш, тургыжланышаш.

И.САДВИНА.

*«Марий кугыжаныш йылме шочмо
йылмым тунемме деч ойыртегалтеш.
Ик йоча тудым писын умыла гын,
весьлан пеш неле. Адакшым
кугыжаныш йылмым келгынрак
тунемаш келишыше программе дене йөн
уке. Икте кумыланга – йоча-влак
марий йылмым тунемаш тореш
огытыл, кызытсе современный манме
түняште икмыняр йылмым палымын
күлешлыкшым умылат», -* говорит
Чемекова Л. А.

*«Йоча-влакын шочмо йылме
деке пагалымышым шочыкташ,
кумылыштым савыраш – мемнан
пашана. Йоча-влаклан онай гын,
нуно ты сомылыш кумылын
ушнат...»*

*Шочмо йылмым йӧратымаш,
пагалымаш еш гыч тўнгалеш. Тый
тыге шонем: ме марла мутланаш
тўнгалына, шочмо йылме деке
шўмандена, нунын чоныш корным
муына гын,марий йылмына илаш
тўнгалеш».*

